

НАШЕ ВРЕМЕ И КУЛТУРА

Данас, као и много пута у прошлости, код Срба се актуелизује питање и државе и културе. Досадашња држава и култура биле су тековине модернизације и цивилизације XIX века. Данас у функционисању и државе и културе почиње да преовладава нова прагматична филозофија. Њена суштина више није заснована на држави нације ни на изразито националној култури. Кад је реч о култури, као и о науци, она не трпи локалне забране нити изолованост од других, поготово јачих цивилизација.

Функција културе у држави, нарочито у њеном друштвеном префункционалисању, морала би да буде јаче национално наглашена. Националне државе су не само физика већинске заједнице, већ и заједнице језика и духовне културе, које су далеко кохезивније, везане заједничким симболичким формама и историјом, с јаким нагоном за преживљавање. Искуство показује да култура, а не нација, омогућује појединцу да се одреди у односу на окружење. Нација је нижи, а цивилизација (култура) најшири круг идентитета. Њихов сукоб садржи у себи нешто заједничко и представља одређену историјску метаморфозу. У условима у којима живимо, ми Срби немамо много могућности да бирамо своје место у свету у будућности. Служећи се искуством из прошлости, Срби се, уместо "државотворности" или "ратништва", свету треба да наметну превасходно својом културом. За ово су драгоцене искуства Стојана Новаковића и Јована Скерлића с почетка прошлог века. Свест о култури превасходно служи патриотизму, али и држави. Што је народ свеснији и културнији, то је његов патриотизам јачи, дубљи, шири и пространији.

Данас нацију, државу, културу, па и патриотизам, збуњује технологија глобализације и друштвена транзиција. Ту нема сметње, мада има неразумевања. Велики историчар дипломатије Албер Солер је поодавно рекао да прогрес цивилизације не долази од дипломатије него од нових техничких изума. Аутор историје судара цивилизација Арнолд Тојнби је смањео улогу технологије у цивилизацијским односима и дао предност религији, не само као идеолошком миту, већ и целом начину живота. Кључ решења мора да буде нова филозофија. Моје сазнање говори да у Републици Српској и Србији култура мора да буде онолико национална и државна колико "европска опција" постаје национални пројекат око којег постоји широк политички и социјални консензус, али не и јединствен став како га остварити.

Трагање за решењима ми морамо усмерити на три кључна момента: 1) уклапање у транзицију, 2) експлицитне политичке промене, за које још немамо друштвену супстанцу и 3) информативно-технолошка револуција на глобалном нивоу.

Уз сва та глобалистичка поимања културе, треба чувати национално, које чини душу и чар српске духовности. За све се треба спремати. Србин спреман негује национално, али још спремнији пласира одлике свога етноса.